

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Філологічний факультет
Кафедра української мови та славістики**

ЛІНГВІСТИЧНІ СТУДІЇ МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ

Збірник наукових праць

Випуск 14

Рівне – 2025

*Рекомендовано до друку вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 8 від 30 червня 2025 року)*

Рецензенти:

Ніколаєнко Л. І., кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу слов'янських мов Інституту мовознавства імені О. О. Потебні;

Мединська Н. М., доктор філологічних наук, професор кафедри української мови та методик викладання, проректор з наукової роботи Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука;

Деменчук О. В., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри романо-германської філології Рівненського державного гуманітарного університету.

Редакційна колегія:

Адах Н. А., канд. філол. н., доцент кафедри української мови та славістики РДГУ (*заст. гол. ред.*);

Антончук О. М., канд. пед. наук, доцент кафедри української мови та славістики РДГУ;

Архангельська А. М., докт. філол. н., професор кафедри славістики (секція україністики) Університету ім. Ф. Палацького в Оломоуці (Чеська Республіка);

Вокальчук Є. Л., канд. пед. н., доцент, завідувач навчально-методичного кабінету Рівненського економіко-технологічного коледжу НУВГП;

Волос Н. П., канд. філол. н., доцент кафедри української мови та славістики РДГУ (*гол. ред.*);

Гаврилюк Н. В., канд. філол. н., доцент кафедри української мови та славістики РДГУ (*заст. гол. ред.*);

Максимчук В. В., канд. філол. н., доцент, завідувач кафедри української мови і літератури НУ «Острозька академія»;

Мороз Л. В., канд. філол. н., професор, завідувач кафедри іноземних мов РДГУ;

Ніколайчук Г. І., канд. пед. н., професор, декан філологічного факультету РДГУ;

Павлюк Н. П., канд. пед. наук, доцент кафедри української мови та славістики РДГУ;

Ричагівська Ю. Є., канд. філол. н., доцент кафедри української мови та славістики РДГУ (*заст. гол. ред.*);

Совтис Н. М., докт. філол. н., професор, завідувач кафедри української мови та славістики РДГУ;

Шкарбан Т. М., канд. філол. н., доцент кафедри української мови та славістики РДГУ;

Шульжук Н. В., канд. філол. н., доцент кафедри української мови та славістики РДГУ.

Л 59 Лінгвістичні студії молодих дослідників: Збірник наукових праць. Рівне : РДГУ. 2025. Вип. 14. 229 с.

До збірника увійшли матеріали конференції, присвяченої пам'яті професора Каленика Шульжука та професорки Галини Вокальчук, зокрема статті молодих дослідників і провідних фахівців у галузі філології та лінгводидактики.. У працях розглянуто актуальні питання граматики сучасної української мови, лексикології, проблеми мовної освіти, актуальні питання міжкультурної комунікації, мовно-літературні трансформації.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів-філологів, учнів шкіл.

Відповідальна за випуск – канд. філол. наук, доцент Н. П. Волос.

Видання здійснено в межах наукового проекту кафедри української мови та славістики Рівненського державного гуманітарного університету «Лінгвістичні студії молодих дослідників».

Шульжук Наталія, Пляшко Софія

СИНТАКСИЧНІ МАРКЕРИ СІМЕЙНОГО КОНФЛІКТУ В ПОВІСТІ «КАЙДАШЕВА СІМ'Я» І. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО

Антропозорієнтована лінгвістика, спрямована на гармонізацію міжособистісного спілкування членів суспільства, сфокусована на вивченні смислів, які транслюють мовці за допомогою мови. Це активізувало вивчення одиниць різних мовних рівнів, і синтаксичного зокрема, як репрезентантів конфліктної комунікації. У статті схарактеризовано такі з-поміж останніх, як прості і складні речення, предикативні частини яких ускладнюють однорідні члени, звертання, а також спонукальні речення-репліки, побудовані за принципом синтаксичного паралелізму та підтримані синтаксичними повторами й окличною інтонацією.

Ключові слова: засоби експресивного синтаксису, комунікативна рівновага, конфлікт, конфліктоген, мовленнєве насилля, речення, спілкування.

Anthropocentric linguistics, aimed at harmonizing interpersonal communication between members of society, focuses on the study of meanings that speakers convey through language. This has intensified the study of units of different language levels, and syntactic in particular, as representatives of conflict communication. The article characterizes such of the latter as simple and complex sentences, the predicative parts of which are complicated by homogeneous members, appeals, as well as motivating sentences-replies, built on the principle of syntactic parallelism and supported by syntactic repetitions and exclamatory intonation.

Keywords: means of expressive syntax, communicative balance, conflict, conflictogen, speech violence, sentence, communication.

Постановка проблеми. Мовлення – спосіб соціалізації людини в суспільстві, тому вивчення мови як засобу комунікації і впливу перебуває у фокусі уваги мовознавців. Дослідники акцентують увагу не лише на вивченні ефективного спілкування, а й на комунікативних девіаціях (невдачах), що нерідко призводять до конфлікту.

Л. Білоконенко, зосередившись на вивченні україномовного міжособистісного конфлікту, визначила його як «особливий тип спілкування, у якому засобами мови відбувається репрезентація невідповідності в інтересах, поглядах, цілях, позиціях сторін, фіксуються розбіжності в комунікативних цілях і ролях мовців» [1, с. 5]. Мовний конфлікт в інтерпретації Н. Тарабріної – «мовленнєвий прояв зіткнення суперечливих поглядів, цілей, намірів комунікантів» [11, с. 10]. Г. Лукаш зауважує, що мовний конфлікт формується тоді, «коли одна зі сторін на шкоду іншій свідомо й активно здійснює мовні дії, які можуть виражатися у формі докору, зауваження, заперечення, звинувачення, погрози, образи тощо» [8, с. 15].

Отже, конфлікт – це крайнє загострення суперечностей, що виражає стан ворожості та невдоволення співрозмовників, яке формується внаслідок мовленнєвих дій та виявляється в різних формах мовленнєвого насилля й супроводжується негативними емоціями.

Функції, ознаки, причини виникнення, спосіб розв’язання, характеристики опонентів конфліктів визначають параметри їх класифікації. Сфера ж взаємодії їх учасників уможливорює формування педагогічних, управлінських, політичних, етнічних, сімейних та ін. конфліктів. Сімейний (соціально-побутовий) конфлікт визначають як «протидію між членами родини на основі зіткнення протилежно спрямованих мотивів, поглядів та різної культури і стереотипів» [7, с. 40], що формує авторитарний тип комунікативної взаємодії.

Конфлікт – міждисциплінарний феномен, тому він потрапляє в коло наукових інтересів конфліктологів, психологів, соціологів, педагогів, лінгвістів

та ін. У працях останніх спостерігаємо активізацію комунікативно-прагматичного підходу до вивчення мовних одиниць, які у контексті конкретної мовленнєвої ситуації виявляють гнучкість і широку смислову валентність, що й зумовлює реалізацію їх конфліктогенного потенціалу.

У тексті будь-якого функційного стилю маркером конфлікту можуть бути мовні одиниці різних рівнів. На синтаксичному рівні такою одиницею є речення – «синтаксична одиниця, що побудована за усталеним мовним зразком, виражає відносно закінчену думку або певну емоцію й виступає основним засобом комунікації» [5, с. 27].

Аналіз наукових досліджень і публікацій. В українському мовознавстві усталилася думка про те, що речення – одиниця багатоаспектна і «охоплює декілька підсистем» [12Помилка! Джерело посилання не знайдено., с. 48] – формально-синтаксичну, семантико-синтаксичну та комунікативну. На думку І. Вихованця, із формально-синтаксичним функціюванням пов'язана «внутрішньо-синтаксична структура речення – синтаксичні зв'язки й виділювані на їх основі компоненти речення» [2, с. 52]. У зв'язку з цим науковець диференціює речення за характером предикативних відношень, виокремлюючи з-поміж них стверджувальні та заперечні, а К. Шульжук за будовою поділяє їх на прості, у яких визначальним є синтаксичний зв'язок між його членами, та складні, де «центром формально-синтаксичної організації є сполучники і сполучні слова» [12, с. 49]. Із семантико-синтаксичного погляду речення «характеризується семантико-синтаксичними відношеннями й виділюваними на їх основі компонентами значеннєвої природи, що відбивають специфіку з'єднання змісту й форми компонентів речення в конкретній мові» [2, с. 52]. Так формується семантична структура речення – «його мовне значення, що створюється взаємодією семантики структурної схеми і лексичних значень слів, що заповнюють його» [12, с. 50]. У складному реченні семантико-синтаксична структура виражає «відношення між двома і більше ситуаціями» [12, с. 51].

Комунікативну організацію речення визначає його комунікативне завдання, реалізація якого передбачена конкретною мовленнєвою ситуацією. Інакше кажучи, речення у мовленні реалізує одне із значень, тоді як ізольоване речення потенційно багатозначне. К. Шульжук [12] висловлює думку, що саме в комунікативному плані просте і складне речення виявляють схожість.

Взаємодія вказаних аспектів породжує реальне речення-висловлювання, «вмонтоване» в контекст конкретної ситуації мовлення.

Неодмінним компонентом загального значення синтаксичної одиниці, що визначає її функцію в тексті і впливає на виразність, емоційність, створюючи відповідний комунікативний ефект, є її стилістичне значення, природу якого С. Єрмоленко пов'язує із можливістю передачі одного і того ж змісту різними реченнєвими одиницями-членами відповідних варіативних синтаксичних рядів [3]. Ці семантичні варіанти, на думку дослідниці, презентують коло суб'єктивно-модальних значень конкретного висловлювання. Слушними видаються і міркування С. Єрмоленко про те, що синтаксис, на відміну від лексики та фразеології, «не має чітких щодо стильового забарвлення одиниць, прикріплених до певних сфер мовлення» [4, с. 112], тому немає підстав говорити про співвідносність синтаксичних одиниць із певним функційно-стильовим різновидом мови. Хоча саме на рівні речення розкриваються ширші можливості щодо створення стилістичних і експресивно-сміслових відтінків одиниць нижчих мовних рівнів. Оскільки поняття «стилістичний» охоплює засоби вираження емоційності, метафоричності, експресивного забарвлення речення-висловлювання, то воно виявляє зв'язок з його змістом та синтаксичною формою. Вибір же реченнєвих одиниць експресивного типу в художньому тексті, основною ознакою якого є образність, зумовлений, крім того, ідейно-художнім задумом його автора.

Формування експресивності синтаксичної конструкції пов'язують із її відхиленням від мовної норми внаслідок порушення порядку слів, включення

непередбачених структурою речення компонентів, категорією однорідності та ін., які збільшують функційні можливості вихідної конструкції. Вибір синтаксичних конструкцій, їх інтонаційний малюнок та лексичне наповнення визначають параметри ситуації мовлення. Не є винятком і синтаксичні маркери сімейного конфлікту у тексті повісті «Кайдашева сім'я».

Повість «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького у різних аспектах представлена в дослідженнях як літературознавців (Л. Поліщук [10]), так і мовознавців (С. Зуй, О. Батрак [6], Л. Марущак [9]). Проте відсутні системні дослідження про особливості функціонування мовних одиниць-маркерів сімейних конфліктів у повісті «Кайдашева сім'я».

Мета статті – виявити синтаксичні маркери конфліктної комунікативної взаємодії персонажів у повісті І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» і схарактеризувати їх прагмалінгвістичний потенціал.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як засвідчує матеріал джерельної бази (близько 160 одиниць), конфліктогенний потенціал у структурі простого речення виявляють як односкладні, так і двоскладні конструкції. Його реалізація передусім пов'язана із категорією однорідності та звертанням. Якщо однорідні присудки у двоскладному реченні передають незадоволення персонажів учинками один одного у формі доволі стриманої претензії за підтримки питальної інтонації («*Чом же ти хоч не зайшла до нас та не сказала?*» (с. 114); «*Чи ви показились, чи знавісніли?*» (с. 145); «*Ідіть ви собі ік нечистій матері та, про мене, повибивайте й очі, не тільки вікна*» (с. 146)), то однорідні члени речення, співвідносні із присудком у формі наказового способу, в окличному односкладному означено-особовому реченні вербалізують її категоричніше («*Навчай, навчай! Яка премудра! – не втерпіла баба Параска*» (с. 176); «*Дражнись, дражнись! – сказала свекруха*» (с. 43); «*Візьми ж віник та підмети!*» (с. 64)), влучно відтворюючи особливості спонтанного розмовно-побутового мовлення.

Модальний малюнок таких реченневих одиниць уточнюють вставні конструкції, наприклад: *«То йдїть собі та, **про мене**, вдавїться тими грушами разом зі своїми жїнками»* (с. 175); *«Подивись, зогляни, **лишень**, на себе!»* (с. 176).

Емоційний фон діалогїчної перепалки між Кайдашами помітно посилюють однорідні другорядні члени речення: *«Яке тобі діло **до мене** та **до моєї невістки?**»* (с. 116); *«Не жаль мені **ні села, ні роду...**»* (с. 121); *«Я розказувала **про чуда, а не про** якїсь **брехні**»* (с. 114); *«Чом-бо ти **борщ** та **кашу** не глядиш?»* (с. 34).

Звертання в повісті, представлені лайливою лексикою, свій експресивний потенціал реалізують переважно у спонукальних конструкціях, які за підтримки відповідної інтонації передають невдоволення та докір учасників конфлікту, як у таких прикладах: *«Одчепись од мене, **сатано!**»* (с. 141); *«Он глянь, **суко**, на тин! Це твій кїнь звалив»* (с. 168); *«Ось я тобі, **стара відьмо**, покажу ченців та чортів!»* (с. 115); *«Постривай же, **лисий дїдьку!** Я тобі завтра...Я тобі оддячу!»* (с. 15).

Попри те, що молодші Кайдаші звертаються до старших на «ви», їхні речення-реплїки часто не демонструють поважного ставлення. Наведемо приклади: *«Я **вам** нічим не догоджу. Варїть собі самі. Одначе **ви** вчились в панїв»* (с. 61); *«Де **ви**, бабо, діли Мелаику? – кричав Лаврін. – Куди **ви** її завели? Навїщо **ви** її покинули в Києві?»* (с. 114).

Ти-спїлкування у складі окличних діалогїчних реплїк персонажів у повісті демонструє грубе, а іноді й хамське ставлення один до одного, як у таких прикладах: *«Ой Господи милосердний! Мабуть, **ти** наважилась звести мене зі світу! – крикнула Кайдашиха. – Що це **ти** витворяєш?»* (с. 61); *«А **ти** що **робиш** ото на хаті? Зараз мені **злазь** та **давай** одвіт перед нами»* (с. 153).

У діалогах Кайдашів провокують конфлікт, викликаючи негативні емоції, реплїки, представлені еквівалентами речень з питальною та спонукальною інтонаціями, як у таких прикладах: *«**Хто? Я?** То це ти на мене таке говориш? –*

закричала Палажка і вхопила граблі» (с. 115); «**А зась! Не діждеш ти мене сміттям годувати. Нагодуй свого Карпа**» (с. 144); «**Гвалт! Гвалт!** – закричала Мелашка» (с. 145).

Відображаючи специфіку розмовного мовлення українців, для вираження невдоволення та докору І. Нечуй-Левицький нерідко послуговується вигуковими конструкціями, у складі яких вжито лексеми *Бог, Господи* («**Ой Господи! Доведеться лаяться на Різдво до служби, – сказала Кайдашиха**» (с. 34); «**Ой Боже! Рятуй. Я, молода, загину!** – молилася Мелашка, стоячи навколішки коло Палажки й заливаючись слізьми» (с. 104); «**Хвалити Бога! Паницини не робила й у панів не вчилась, – знов одрубала Мотря**» (с. 35)), які демонструють не лише богобоязність українців, а й передають негативні емоції, загострюючи суперечки між персонажами.

Як бачимо, у простих реченнях-репліках ескалація конфлікту пов'язана із ускладнювальними компонентами, проте їх конфліктогенний потенціал у повісті посилює синтаксичний повтор. Наведемо приклади: «**О! Кум вернув мені очі. Постривай же, лисий дідьку! Я тобі завтра ... Я тобі оддячу!**» (с. 15); «**Ось тобі на, ось тобі на!**» (с. 144). Звернімо увагу, що такі конструкції часто незакінчені, про що свідчать три крапки в кінці.

Синтаксичний повтор – влучний засіб експресивного синтаксису не тільки в окремих репліках персонажів «Кайдашевої сім'ї», а й у складі діалогічної єдності. Наведемо приклад:

– *Йдіть, бабо, до Києва та й пошукайте Мелашки, бо як не підете, то я вас силою **потягну**, – сказав Лаврін.*

– *Авжеж **потягни**, та ще й за коси, та підганяй її батогом ззаду! крикнула з-за воріт баба Параска* (с. 114).

Гострі емоційні переживання, некоректні зауваження, що посилюють ворожість та взаємну неприязнь між учасниками конфлікту, в повісті вербалізовані за допомогою таких засобів експресивного синтаксису, як

синтаксичний паралелізм («*Це нечиста сила мене давила, – говорила баба Палажка. – Це він мене скушав.*» (с. 107); «*Чого ви ластесь? Чого ви сваритесь? – почав Кайдаш*» (с. 54)) та інверсія («*А, ти, паскудо! То смієш ти мені таке говорити? Хіба ти моя свекруха? Ти думаєш, що я тобі мовчатиму? – розкричалася Мелашка. – То вчиш ти мене, як малу дитину?*» (с. 114)), які, посилюючи емоційність, провокують опонента.

Вербалізатором конфлікту є й інтонаційне оформлення реченнєвої одиниці, яке іноді до протилежності змінює її смисл, що стає засобом мовленнєвої маніпуляції, наприклад: «*Піди ж, моя доню, видій корівку. Я трохи ще полежу. Чогось я не здужаю. Так у мене болять ноги! Ох–ох–ох! – застогнала на печі Кайдашиха, укриваючись рядом*» (с. 33); «*Легеньку руку маєш! Легенько ставиш, невістко! – крикнула Кайдашиха на Мотрю*» (с. 37).

Більшість реченнєвих одиниць-«провокаторів» конфлікту в досліджуваному тексті є простими. Проте конфліктогенним потенціалом позначені і складні, більшість із яких – елементарної будови. З-поміж них переважають складнопідрядні («*Коли б твого чоловіка хто посунув за діброву, а твою дочку аж за Рось, а тебе аж у саме пекло, то, може б, і між вами був мир*» (с. 46); «*Ви її гризли, гризли, поки свого не догризли*» (с. 113)) та безсполучникові («*А оту стару відьму я за коси потягну в Київ, нехай шукає мені Мелашку*» (с. 113); «*Твоя жінка не дівка: їй заміж не йти*» (с. 48)).

Конфліктогенний потенціал таких речень у діалогічній єдності нерідко підтримують дієслова-присудки в авторському мовленні, які характеризують фонаційні особливості реплік персонажів, як у такому прикладі: «*Не кидай, бо я тобі голову провалю кочергою*», – **крикнула** Кайдашиха й погналась за Мотрею. Мотря втекла за причілок, виглядала з-за вугля й **репетувала** та **кляла** Кайдашиху» (с. 145).

Натрапили й на складні багатокомпонентні конструкції-репліки, що провокують конфліктну комунікативну взаємодію. Так, у перепалці з Мелашкою

така репліка, максимально ущільнена за будовою, із вуст Мотрі звучить як погроза, категоричність якої посилює неодноразово вжита заперечна частка *не*, що й «запускає» конфлікт: *«Ти мені не свекруха, а я тобі не невістка, я од тебе не втікати і мовчать тобі не буду!»* (с. 144). Наведемо схожі приклади: *«Скинь її з драбини додола, нехай вона собі голову скрутить, щоб знала, як лазити на наше горище»* (с. 147); *«Хотина як вигляне у вікно, то на вікно три дні собаки брешуть, а на виду в неї неначе чорт сім кіп гороху змолотив»* (с. 9).

За метою висловлювання більшість реченнєвих одиниць у повісті «Кайдашева сім'я» є розповідними, проте вони переважають в авторському мовленні, в художніх же діалогах І. Нечуя-Левицького помітно домінують спонукальні (*«Повісь свою маму на сволиці на кілочку, ще й убери в червоні чоботи!»* (с. 118); *«По спині лупи її! Виколи дрючком їй друге око!»* (с. 170)) та питальні (*«Чого вилупили баньки, неначе мене зроду не бачили?»* (с. 140); *«Чи у вас Бога нема в серці, що ви в таку святу п'ятницю паскудите язики? Чи вам не треба помирать, чи ви не соромитесь святого сонечка на небі? Якого це бісового батька ви стоїте, згорнувши руки, діла не робите, та тільки язиками чортзна-що верзете!»* (с. 9)) речення. Якщо перші активно функціують на стадії виникнення та розвитку суперечки, то другі є репрезентантами негативних емоцій, що виникають у розпал конфлікту. Особливо виразними з-поміж останніх є риторичні конструкції, які, як засіб експресивного синтаксису, не потребуючи відповіді, посилюють негативні емоції персонажів, наприклад: *«А де я тобі наберу стільки грошей?»* (с. 48); *«Хіба люди не говорять за тебе на селі? Хіба не знаємо, як ти напала на невістку?»* (с. 116).

Окличні речення емоційно забарвлюють колоритне мовлення старших та молодших Кайдашів, наприклад: *«А хоч би й поясом, що тобі до того! Не буду мести твоєї половини сіней та виносить твого сміття!»* (с. 97); *«Покарала мене свята п'ятінка! Прийдеться пропасти!»* (с. 14).

Висновки. Ізольоване речення як предикативна граматично-цілісна мовна одиниця, що виражає відносно закінчену думку, оформлена за законами певної мови і характеризується такими ознаками, як модальність, граматична організованість, семантична та інтонаційна завершеність, є потенційно багатозначним. Взаємодія ж його формально-синтаксичного та семантико-синтаксичного аспектів у конкретній ситуації мовлення реалізує одне із значень речення, формуючи реальне висловлювання як комунікативну одиницю.

У повісті «Кайдашева сім'я» конфліктогенний потенціал виявляють як прості, так і складні речення (переважно мінімальної будови), предикативні частини яких ускладнюють однорідні члени, звертання, представлені лайливою лексикою, що допомагають Кайдашам висловити своє ставлення один до одного. Загострення суперечок у художніх діалогах І. Нечуя-Левицького презентують і такі засоби експресивного синтаксису, як синтаксичний паралелізм та повтори, які помітно посилюють градус емоцій. Спонукальні речення, підтримані окличною інтонацією, активно функціують на стадії виникнення суперечки, тоді як питальні (переважно риторичні) презентують негативні емоції, що виникають у розпал конфлікту. Конфліктогенний потенціал реченнєвих одиниць і засобів експресивного синтаксису у їх складі визначає лексичне наповнення та параметри ситуації мовлення, у зв'язку з чим важливим маркером конфлікту є інтонаційне оформлення речень-реплік, яке нерідко до протилежності змінює їх смисл, провокуючи мовленнєву маніпуляцію. Використовуючи синтаксичні конструкції експресивного типу, що є відхиленням від традиційної синтаксичної схеми реченнєвої одиниці, І. Нечуй-Левицький наповнює її й відповідними морфологічними одиницями, що сприяють реалізації його ідейно-художнього задуму.

Література

1. Білоконенко Л. А. Українськомовний міжособистісний конфлікт : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2015. 335 с.
2. Вихованець І. Р. Граматика української мови: синтаксис : підруч. Київ : Либідь, 1993. 368 с.
3. Єрмоленко С. Я. Синтаксис і стилістична семантика. Київ : Наук. думка, 1982. 264 с.
4. Єрмоленко С. Я. Функціональний підхід у методиці навчання української мови (на рівні синтаксису). *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2017. № 2. С. 111–118.
5. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Морфологія. Синтаксис : монографія. Донецьк : ДонДу, 1996. 435 с.
6. Зуй С. Ю., Батрак О. А. Особливості мови повісті «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького. URL: https://yuschukvl.at.ua/publikacii/naukovi/zbirnik_statej_krok_u_nauku_tom_2.pdf#page=140
7. Ложкін Г. В., Пов'якель Н. І. Психологія конфлікту. Теорія і сучасна практика : навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2006. 416 с.
8. Лукаш Г. Проекція конфлікту у документну мову з позицій лінгвістичної конфліктології. URL: <https://ena.lpnu.ua/items/0a759fa0-ec42-4d00-83c9-4f32b40b8bda/full>
9. Марущак Л. М. Функції синонімів й антонімів у повістях І. Нечуя-Левицького «Микола Джеря» і «Кайдашева сім'я». URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/35335/10Marushchak.pdf?sequence=1>
10. Поліщук Л. Б. Художньо-образний аспект у повісті «Кайдашева сім'я» І. С. Нечуя-Левицького. *Теорія і практика підготовки до зовнішнього*

незалежного оцінювання з української мови і літератури : матер. Всеукр. наук.-метод. семінару. Умань : ВПЦ «Візаві», 2018. Вип. 2. С. 238–246.

11. Тарабріна Н. А. Мовний конфлікт та його вплив на комунікацію. URL: <http://surl.li/pfjga>

12. **Помилка! Джерело посилання не знайдено.**

Джерело дослідження:

Нечуй-Левицький І. Кайдашева сім'я : повість. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2023. 176 с.

ЗМІСТ

НА ПОШАНУ СВІТЛОЇ ПАМ'ЯТІ
ПРОФЕСОРА КАЛЕНИКА ФЕДОРОВИЧА ШУЛЬЖУКА ТА
ПРОФЕСОРКИ ГАЛИНИ МИКОЛАЇВНИ ВОКАЛЬЧУК

Адах Наталія, Гаврилюк Наталія

ЗАВЖДИ В ПОШУКАХ НОВОГО: ТВОРЧОСВІТ ПРОФЕСОРА ГАЛИНИ
МИКОЛАЇВНИ ВОКАЛЬЧУК.....4

Ричагівська Юлія

ГРАМАТИЧНІ ОБРІЇ ПРОФЕСОРА КАЛЕНИКА ШУЛЬЖУКА.....13

РОЗДІЛ 1

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ГРАМАТИЦІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА
СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ ЄС

Барчук Людмила

СТИЛІСТИЧНИЙ СИНТАКСИС ЯК РОЗДІЛ ЛІНГВОСТИЛІСТИКИ.....20

Волос Наталія, Авдейчик Катерина

СИНТАКСИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ З ОЗНАЧЕННЯМИ В РОМАНІ «ЗА СПИНОЮ»
ГАСЬКИ ШИЯН: СТРУКТУРНО-ФУНКЦІЙНИЙ АСПЕКТ.....25

Волос Наталія, Баковецька Дарина

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНЕ НАВАНТАЖЕННЯ СКЛАДНИХ
СПОЛУЧНИКОВИХ КОНСТРУКЦІЙ НЕРОЗЧЛЕНОВАНОЇ СТРУКТУРИ В
ТЕКСТАХ ТВОРІВ А. КОКОТЮХИ.....32

Волос Наталія, Сукало Тетяна

ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДНИХ БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ РЕЧЕНЬ У
ТВОРАХ НАТАЛІЇ ГУРНИЦЬКОЇ.....39

Шкарбан Тамара, Бабич Христина

СКЛАДНОСУРЯДНІ РЕЧЕННЯ У ПРОЗІ МАРІЇ МАТІОС.....47

Шульжук Наталія, Бальчаровська Богдана

МОРФОЛОГІЧНІ ВЕРБАЛІЗАТОРИ ЕМОЦІЙ У РОМАНІ «НЕ ОЗИРАЙСЯ І МОВЧИ» М. КІДРУКА.....	53
---	-----------

Шульжук Наталія, Пляшко Софія СИНТАКСИЧНІ МАРКЕРИ СІМЕЙНОГО КОНФЛІКТУ В ПОВІСТІ «КАЙДАШЕВА СІМ'Я» І. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО.....	66
---	-----------

Шульжук Наталія, Тарасюк Анастасія ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗВЕРТАНЬ У ХУДОЖНЬОМУ МОВЛЕННІ ЛІНИ КОСТЕНКО (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «МАРУСЯ ЧУРАЙ»)	78
---	-----------

РОЗДІЛ 2

ЛЕКСИЧНА СИСТЕМА МОВИ В ЇЇ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКАХ І ДИНАМІЦІ

Буян Софія ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ПОВЕДІНКИ В ІНТЕРНЕТІ: СЛЕНГ, ЕМОДЗІ, МЕМИ,	93
--	-----------

Маслова Юлія РЕПРЕЗЕТАЦІЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІННОЇ ЛЕКСИКИ У ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ ВОЄННОГО ПЕРІОДУ.....	98
--	-----------

Омельковець Руслана, Свірса Діана КОГНІТИВНО-ЛІНГВІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ НОМІНАЦІЇ «БУДЯК ПОНИКЛИЙ» У ФОЛЬКЛОРНИХ ТЕКСТАХ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ЕТНОСЕМІОТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	111
--	------------

Самсонік Інна СУЧАСНИЙ МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ ЯК МОВНЕ ЯВИЩЕ.....	117
--	------------

Ясак Світлана ТИПОВІ АНОРМАТИВИ В МОВЛЕННІ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА.....	124
---	------------

РОЗДІЛ 3

МОВНА ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Антончук Олександр

СУЧАСНИЙ ПІСЕННИЙ ДИСКУРС У МОВНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ.....132

Жакун Людмила

**ФОРМУВАННЯ МОВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ
«УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ».....139**

Левкович Софія

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИВЧЕННЯ ДІАЛЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ В
ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....145**

Левшунова Олена

**ЕСЕ ЯК ВИД НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ НА ЗАНЯТТЯХ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....150**

Павлюк Наталія

**ВПЛИВ МЕМІВ, РЕКЛАМИ Й ВІДЕО НА ВИВЧЕННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ
МОВИ У ШКОЛІ.....158**

РОЗДІЛ 4

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Білоконенко Людмила

МІЖКУЛЬТУРНІ ВІДМІННОСТІ ЯК ДЖЕРЕЛО КОНФЛІКТІВ.....174

Прохасько Маркіян

**ТЛУМАЧЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СВІТУ ЯК РОБОТА АВТОРА З
МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....182**

РОЗДІЛ 5
МОВНО-ЛІТЕРАТУРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УМОВАХ
СУСПІЛЬНИХ КРИЗ І ВИКЛИКІВ

Іванова Ольга

ВТІЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЕКЗИСТЕНЦІЙНИХ КАТЕГОРІЙ У ПОВІСТІ-ПРИТЧІ
Р. БАХА «ЧАЙКА ДЖОНАТАН ЛІВІНГСТОН».....191

Носок Анастасія, Савенок Марія

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КОНЦЕПТУ ХАТА В «КОБЗАРІ» ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.....196

Оздемір Оксана

СИМВОЛІКА РОМАНУ ІЄНА БЕНКСА «ОСИНА ФАБРИКА».....206

ХРОНІКА

Совтис Наталія, Волос Наталія, Шкарбан Тамара

Всеукраїнська науково-практична конференція «УКРАЇНСЬКА МОВА В
НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА СВІТОВОМУ ВИМІРАХ» (м. Рівне, 29 травня
2025 року).....212

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....223

ЗМІСТ.....225

Наукове видання

ЛІНГВІСТИЧНІ СТУДІЇ МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ

Збірник наукових праць «Лінгвістичні студії молодих дослідників»

У збірнику збережено авторську орфографію і пунктуацію

Автори опублікованих матеріалів несуть повну
відповідальність за підбір, точність наведених фактів,
цитат, власних найменувань, статистичних та інших відомостей

Випуск 14

Головний редактор *Волос Н. П.*

Заступники головного редактора *Адах Н. А., Гаврилюк Н. В., Ричагівська Ю. Є.*

Відповідальна за випуск *Волос Н. П.*

Лінгвістичні студії молодих дослідників: Збірник наукових праць. Рівне : РДГУ. 2025. Вип. 14.
229 с.

Linguistic Studios of Young Researchers: A Collection of Scientific Papers. Rivne: RSUH. 2025.
Issue 14. 229 p.

This collection includes materials from a conference dedicated to the memory of Professor Kalenyk Shulzhuk and Professor Halyna Vokalchuk, including articles by young researchers and leading experts in philology and linguodidactics.

For scholars, teachers, graduate students, philology students, and schoolchildren.

This publication was produced as part of the research project "Linguistic Studios of Young Researchers" by the Department of Ukrainian Language and Slavic Studies at Rivne State Humanitarian University.

Адреса редколегії:

кафедра української мови імені професора К. Ф. Шульжука
Рівненського державного гуманітарного університету, вул. Пластова, 31, м. Рівне, 33000.